

Л. Фамілярська,
кандидат педагогічних наук, викладач кафедри
педагогіки й андрагогіки,
комунальний заклад «Житомирський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти»
Житомирської обласної ради
<https://orcid.org/0000-0002-5801-8057>

Практики оновлення підходів освітньої взаємодії в умовах дистанційного навчання

Анотація. У статті розглядаються проблеми та умови впровадження дистанційної форми освіти в післядипломній педагогічній освіті. Розглянуто системи підтримки дистанційного навчання на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників і стратегії комунікацій для оновлення ефективності підходів сучасної освітньої взаємодії. Виокремлено основні вимоги до ефективного використання науково-педагогічними та педагогічними працівниками системи дистанційного навчання в комунальному закладі «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради. Представлено результати діагностики, яка проведена з метою врахування провідних чинників мотивації педагогів до навчання.

Ключові слова: дистанційна форма освіти, навчання, підвищення кваліфікації.

L. Familyarskaya,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Teacher of the Department of Pedagogy and Andragogy,
Municipal Institution «Zhytomyr Regional
In-Service Teacher Training Institute»
of Zhytomyr Regional Council
<https://orcid.org/0000-0002-5801-8057>
familyarskaya_la@ukr.net

Practices of renewing approaches of educational interaction in the conditions of distance learning

Abstract. The article in question touches upon the problems and conditions of introduction of distance education in postgraduate pedagogical education. Systems of support of distance learning on advanced training courses of pedagogical workers and communication strategies for updating the effectiveness of approaches to modern educational interaction are considered. The main requirements for the effective use of the distance learning system by scientific and pedagogical staff Municipal Institution

«Zhytomyr Regional In-Service Teacher Training Institute» of Zhytomyr Regional Council are highlighted. The results of diagnostics, which was carried out in order to take into account the leading factors of teachers' learning motivation, are presented.

Keywords: distance form of education, training, advanced training.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Актуальність проблеми, що розглядається в статті, обумовлена питаннями про модернізацію та вдосконалення системи освіти загалом в умовах цифрових трансформацій суспільства. У педагогічній освіті запровадження дистанційної освіти зазначено в Законі України «Про професійний розвиток працівників» та указах Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі «Інтернет» та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні», «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні», Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні, «Положенні про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти» [5; 7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми та умови впровадження дистанційних форм освіти розглянуто в наукових працях вітчизняних та закордонних дослідників, зокрема психолого-педагогічні, організаційні, технічні, теоретичні і практичні аспекти використання дистанційних форм (В. Ю. Биков, К. Р. Колос, В. М. Кухаренко, Н. В. Морзе, Ю. В. Триус, О. М. Спирін та ін.).

Водночас досліджено аспекти дистанційної форми навчання відповідно до положень Концепції «Нова українська школа» (Ю. С. Запорожцева, І. В. Колеснікова, Л. Л. Фамілярська та ін.) [3; 6; 8].

Мета статті: розглянути та проаналізувати основні вимоги щодо організації системи дистанційного навчання в умовах закладу освіти, обґрунтувати вибір найбільш ефективної та відповідної системи підтримки дистанційного навчання на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Для досягнення поставленої мети проаналізовано наукові джерела, що дозволило охарактеризувати особливості проектування та розвитку сучасного освітнього середовища післядипломної педагогічної освіти, а також способи оновлення практик освітньої взаємодії в умовах дистанційного навчання.

Зазначимо, що стрімкий розвиток технологій вимагає постійного знаходження у потоці інформації, яку потрібно встигати ефективно обробляти.

Проаналізуємо які підходи допомогли рухатися вперед у 2020–2022 роках комунальному закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради (директор І. І. Смагін) та дозволили ефективно реалізувати освітню взаємодію.

Здається, що за сучасним світом не встигнути. Тільки науково-педагогічні працівники оволоділи навичками роботи на платформі BigBlueButton (для організації синхронного навчання) та Moodle (для організації асинхронного навчання), а вже з'явилися оновлення для них та ще десяток нових платформ відеоконференцзв'язку. Технології стали доступнішими, а ключовою навичкою

у світі стало вміння ними користуватися. В цих умовах у комунальному закладі «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради створено унікальну корпоративну культуру дистанційної взаємодії. Технічна підтримка організації дистанційної взаємодії забезпечується спеціалізованим підрозділом, яким є лабораторія ІКТ. Так, створено (О. М. Кравчук, методист лабораторії інформаційно-комунікаційних технологій) й систематично оновлюється (С. П. Семенчук, Л. Л. Фамілярська, В. Я. Ущипівський, методисти лабораторії інформаційно-комунікаційних технологій) [офіційний вебсайт](#) КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР (<http://www.zippo.net.ua/>). Змістове наповнення офіційного сайту об'єднує організаційне, методичне й програмне забезпечення, навчальні, методичні та інформаційні ресурси (<http://imso.zippo.net.ua/>), супровід та підтримку системи підвищення кваліфікації вчителів (<https://dist3.zippo.net.ua/>) на платформі Moodle.

Сучасні інструменти та методи формують спеціальне середовище для навчання, яке сприяє розвитку мислення та навичок, які важливі у сучасній професійній діяльності.

Проблемі оновлення освітнього середовища та практик організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників у контексті взаємодії в умовах дистанційного навчання приділено значну увагу. Так, керівництво закладу зосереджується на реалізації таких питань:

1. Вимірювання результату командної роботи працівників комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради.

2. Надання співробітникам більшої свободи при виборі способів досягнення результатів та плануванні робочого часу.

3. Обговорення разом із співробітниками їхніх професійних досягнень за визначеними критеріями та способів підвищення результативності.

Одна з використаних стратегій передбачала оновлення практик управління, підготовки освітнього змісту курсів підвищення кваліфікації та організації навчання науково-педагогічними працівниками на платформі Moodle КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР у 2020–2022 роках. Це забезпечено викладачами кафедр закладу та методистами лабораторії методичного забезпечення (завідувачка А. П. Печенюк).

Зазначимо, що управління системою створення курсів, їх повна публікація за посередництвом простого інтерфейсу веб-браузера не вимагає від педагогічних та науково-педагогічних працівників спеціальних компетентностей. Система Moodle має модульну структуру компонентів (наприклад, дискусійний чат, форум, глосарій, текстові матеріали, завдання, інструменти, які забезпечують можливість здійснення поточного контролю і оцінки досягнень учасників тощо). Розробка навчального курсу виконується поетапно шляхом додавання, конфігурування та наповнення змістом необхідних елементів курсу – навчальних модулів.

Виокремлюємо основні вимоги до ефективного використання науково-педагогічними та педагогічними працівниками системи дистанційного навчання, а саме:

- наявність зрозумілого інтерфейсу, допомоги та документації державною мовою;
- урахування реальних можливостей слухачів (повне, просте, інтуїтивне обслуговування на будь-якому комп'ютері, в будь-якій операційній системі з підключенням до мережі);
- урахування реальних технічних і фінансових умов закладу;
- урахування потреб і можливостей педагога (нескладне управління змістом і користувачами, легка комунікація з ними, можливість швидкого створення документів, простого надання доступу, впорядкування і опису різних типів даних, у тому числі мультимедійних);
- урахування педагогічних потреб (наявність інструментів, засобів для підтримки всіх етапів і компонентів навчального процесу, специфічних для післядипломної освіти).

Загалом КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР має певну межу гнучкості, в рамках якої може організовувати індивідуальні підходи ефективного забезпечення курсів підвищення кваліфікації.

Ще одна стратегія – зворотний зв'язок від слухачів курсів підвищення кваліфікації. Так, аналіз результатів опитування педагогічних працівників свідчить, що 48,4% усвідомлюють необхідність навичок самоорганізації та самодисципліни (рис. 1).

Рис. 1. Відсотковий розподіл щодо рівня самодисципліни та самоорганізації

41,1% опитаних вважають, що дистанційна форма навчання сприяла оновленню способів освітньої взаємодії (рис. 2).

Рис. 2. Відсотковий розподіл щодо оновлення способів освітньої комунікації

Діагностика з метою врахування провідних чинників мотивації педагогів Житомирської області – найбільш важливий та результативний інструмент, що визначає дії керівництва та науково-педагогічних працівників комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради у короткостроковій та довгостроковій перспективі. Завдяки такому підходу Інститут може перейти до проактивної стратегії управління залученістю слухачів курсів підвищення кваліфікації до активності у процесі навчання. Підхід дозволяє передбачати негативні явища (ризик конфліктів, зниження продуктивності тощо), попереджати їх, коригувати роботу щодо мотивування педагогів.

Висновки. Глобальне завдання останніх років – адаптуватися до цифровізації, щоб розширити можливості педагогічної діяльності. Цифровізація освітнього процесу зумовила абсолютно нові інструменти організації підвищення кваліфікації фахівців, аналізу поведінки слухачів на основі їхнього цифрового сліду (опитувань щодо залученості, задоволеності). Їх легко обробляти, аналізувати та інтерпретувати. Універсальних стратегій немає, але багато методик дійсно працюють і допомогли вивести освітню діяльність комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради на новий рівень. Завдяки потужним можливостям інструментів системи Moodle, в умовах динамічних змін, слухачі навчаються брати з навчального курсу те, що корисно, і застосовувати в умовах сучасної професійної діяльності.

Список використаних джерел та літератури

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Атіка, 2008.
2. Бочаров Б. П. Інформаційні технології в освіті: монографія. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015.

3. Запорожцева Ю. С. Теоретичні аспекти професійно-педагогічної компетентності вчителя в умовах Нової української школи. *Андрагогічні засади розвитку професійної компетентності педагогічних працівників в умовах реформування освіти*. 2018. С. 19–24.

4. Карпенко М. М. Світовий досвід розвитку дистанційних форм освіти у вітчизняному контексті / Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1693/>.

5. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено постановою МОН України В. Г. Кременем 20 грудня 2000 р.). URL: <http://dist.knute.edu.ua/files/konceptija.pdf>.

6. Колеснікова І. В. Розвиток медіакультури педагогів в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» в закладах післядипломної педагогічної освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2021. № 20 (4 (4)).

7. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження положення про дистанційне навчання / Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13/print1389899592029395>.

8. Фамілярська Л. Л. Модель навчального середовища у післядипломній педагогічній освіті. URL: <http://www.confcontact.com/2016-specproekt/familyarskaya.htm>.

9. Фамілярська Л. Л. Мобільність як перспективна складова освітнього процесу. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014.

10. Burbules N. *The Risks And Promises Of Information Technologies For Education*. New York : Routledge, 2018.